

s. 4-5 **ARALLE LUONTEIKKAAT,
TOIMIVAT TILAT LAHTEN**

s. 8-9 **MUUTTO LAHTEN ON
JÄNNITTÄVÄ MAHDOLLISUUS**

s. 13-15 **ERITYISRYHMILLE LISÄÄ
TUKEA – HANKKEISSA
KOVA KARSINTA**

s. 10-12 MIKA AIRAKSELA

**ENERGIAPIHIEN TALOJEN
BUUMI ALKAA**

- 3 PÄÄKIRJOITUS
- 4-5 **ARALLE LUONTEIKKAAT JA TOIMIVAT TILAT LAHTEN**
- 6-8 TIMO TAULO
ARAN YHTEISTYÖKUMPPANIT TOIVOTTAVAT Tervetulleeksi LAHTEN
- 8-9 HELENA BERG
MUUTTO LAHTEN ON Jännittävä MAHDOLLISUUS
- 10-12 TIMO TAULO
ENERGIAPIHIEN TALOJEN BUUMI ALKAA
- 13-15 JARMO LINDÉN
ERITYISRYHMILLE LISÄÄ TUKEA – HANKKEISSA KOVA KARSINTA
- 16-17 MARTTI POLVINEN
HANKEKÄSITTELY UUDISTUU
- 18-19 **ASUNTO MARKKINARYHMÄ KOKOAA JA TUOTTAU UUTTA TIETOA**
- 19 **ARAN ORGANISAATIO UUSIKSI**

Muutoksen monet ulottuvuudet

Muutto on nyt takana ja ARA aloitti toimintansa Lahdessa heinäkuun alussa. Sopeutuminen uuteen paikkaan on alkanut. Opettelemista ja uusien käytäntöjen luomista on paljon. Uusi ympäristö ja työpaikka alkavat kuitenkin vähitellen jo tuntua tutuilta. Viraston tilat kaupungin keskustassa ovat toimivat ja antavat hyvät puitteet viraston toiminnalle.

Kullakin ARAlaisella on varmasti hieman erilainen tapa sopeutua muutokseen, jokaisella on oma tarinansa. Kovin moni ei ymmärrettävistä syistä ole Lahden muuttanut, mutta muutamia muuttajiaakin on. Lisäksi Lahden seudulta on jo rekrytoitu muutamia uusia työntekijöitä. Päivittäinen työmatka Helsingin seudulta Lahden on kuitenkin suurimmalle osalle meistä nyt arkea.

Muuton lisäksi myös viraston toiminnallinen uudistuminen jatkuu. Uudella organisaatiolla on toimittu reilut puoli vuotta. Toiminnan jako asumisen ja rahoituksen toimialoihin on selvittänyt viraston toimintaa ja luonut pohjaa toiminnan kehittämiseksi. Perinteisten rahoitus- ja tukitoiminnan toimeenpanotehtävien lisäksi on käynnistetty niitä kehittämistehtäviä, joita uudelle virastolle on asetettu. Uudistuminen näkyy myös vanhojen tehtävien tekemisessä uudella tavalla. Tästä esimerkkinä on keväällä järjestetty työpa-jatoiminta erityisryhmähankkeiden ohjauksesta.

Lisäksi hankekäsittelyssä valmistellaan laajempaa uudistamista.

Voidaan ajatella, että ARAn muuttuminen heijastaa laajempaakin muutosta asumisasioiden kehittämisessä. Asumisen tukea tarvitaan edelleenkin, mutta entistä syvempi yhteistyö erilaisissa kehittämissankkeissa, kumppanuus, tiedontuotanto ja hyvien käytäntöjen edistäminen, ovat tämän ajan asuntopolitiikkaa. Vain laajalla yhteistyöllä ja eri osapuolten toisiaan tukevalla toimenpiteillä voidaan saada tuloksia aikaiseksi.

Uusi toimipaikka ja ympäristö tuo myös uusia mahdollisuuksia ja yhteistyökumppaneita sekä antaa mahdollisuuden syventää yhteistyötä Lahden seudun toimijoiden kanssa. Valtakunnallisen Asumisen klusteriohjelman osana Lahden seudun asumisen osaamiskeskus on luonnollinen kumppani, jonka kanssa varmasti tehdään tiivistä yhteistyötä erilaisten kehittämissankkeiden osalta.

ARAN siirtyminen Lahden on muutos tietysti myös teille, hyvät ARAn asiakkaat ja kumppanit. Jotkut teistä ovat jopa lähes 19 vuoden ajan tottuneet asioimaan Pasilassa, mutta nyt on otettava suunta Lahden. Toivotamme teidät kaikki tervetulleiksi tänne Lahden ja toivomme, että yhteistyö sujuu edelleen hyvin. Löydämme varmasti yhdessä parhaat käytännöt toimia muuttuneessa tilanteessa.

Julkaisija:
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA)
PL 30
Vesijärvenkatu 11 A
15141 Lahti
puh.020 610 125

www.ara.fi
www.asuminen.fi

Päätoimittaja:
Helena Berg, ARA
Ulkoasu:
Mainostoimisto MBE Oy
Painatus:
Edita Prima Oy

ARAlle luonteikkaat ja toimivat tilat Lahteen

Kun astut sisään Lahden Vesijärvenkadulla ARAn uusiin toimiloihin, erilaiset värisävyt houkuttelevat käymään peremmälle. Arkkitehti Hanna Mattila suunnitteli ARAn tiloille luonteen.

Rakennusarkkitehti Hanna Mattila Arkkitehtitoimisto Davidsson Oy:stä on tyytyväinen. Hän on toteuttanut arkkitehdin pienen haasteen, ja muuttanut 1980-luvulla rakennetun kaksikäytävän virastoluolan viihtyisäksi ja uudenaikaiseksi toimitilaksi.

”Ei tämä mitenkään poikkeuksellinen haaste arkkitehdille ole”, Mattila toteaa, ”sillä Suomessa tehdään paljon vanhojen jo ajasta ikuisuuteen kuuluvien tilojen tuunausta ja peruskorjausta”.

Mutta onnistutaanko aina, on eri kysymys. ARAn toimitiloissa ainakin on nyt uusi luonne.

Vesijärvenkadun entiset asukkaat olivat Lahden kaupungin teknisen viraston työntekijöitä. Perusvirastorakennus ei aikanaan vuoden rakennuspalkintoja kerännyt; 80-luvulla kun rakennettiin tehokkaasti ja usein työviihtyvyydestä piittaamatta.

Hanna Mattila kertoo, että uudistustyön tärkeimpiä tavoitteita oli juuri työntekijöiden viihtyvyys. Olemassa olevat seinät ja tilaratkaisut piti muuttaa mahdollisimman miellyttäväksi. Ja siinä onnistuttiinkin.

Näkymät ulos

Hanna Mattila sai ARAn tehtävän työpöydälleen viime vuoden keväällä. Sitä ennen toimeksiantoa oli arkkitehtitoimistossa valmisteltu ja tehty alustavia suunnitelmia jo kesäkuusta 2006 lähtien.

”Ensi töikseni tutustuin piirustuksiin ja hypäsin Lahteen menevään junaan paikan päälle tutustumismatkalle”.

Mattila sai odottamansa ensivaikutelman ankeahkoista virastotiloista keskellä kaupunkia. Tehtävänä oli tehdä tiloista ARAn arvoinen, tyylikäs kokonaisuus.

”Tilojen runkosyvyys oli suuri. Kysymykseksi nousi, miten saadaan avattua näkymiä ulos”, Mattila kertoo.

Ratkaisuja löytyi. Tilojen käytävämäisyyttä saatiin häivytettyä lasiseinillä tiloilla. Yksityiskohtiin kiinnitettiin erityishuomiota, esimerkiksi toimistohuoneet saivat lasiovet.

Ne luovat avaran tilantunteen.

Hanna Mattilan suunnittelulla virastoluola muuttui viihtyisäksi toimitilaksi.

Värien taikaa

Tänään toimitilatkin saavat elää väreistä. Harmaata ei tarvitse käyttää käytävien seinällä eikä sairaalansinistä toimistossa. Kelta-oranssi tunnelmaa valtaa ARAn käytävillä kulkiessa.

”On jännittävää, miten paljon väreillä saa aikaan luonnetta. Tyypillinen kaksikäytäväinen toimistotalo sai uuden persoonan värien ja tilantunteen avulla”, Mattila pohtii. ”Tehostevärejä käytettiin muun muassa käytävillä sekä neuvottelu- ja taukokuoneissa”.

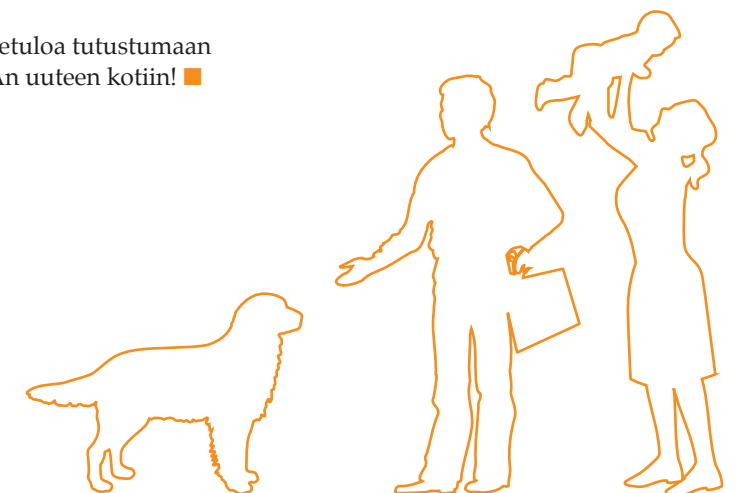
Vähän purkua

Vesijärvenkadun 4., 5. ja 6. kerroksissa tehtiin lopujen lopuksi perin vähän purkutöitä. Suurimman mullistuksen koki 4. kerroksen kirjastotila, jolle tehtiin tilaa seiniä purkamalla. Myös uusia tauko- ja neuvotteluhuoneita kaivattiin, ja niitä luotiin seinänsiirtojen avulla. Muuten tilamuutoksia suo-

ritettiin vähän.

”Teknisiltä ominaisuuksiltaan ARAn tilat toimivat mielestäni hyvin. Valaistukseen on panostettu paljon, ja tiloihin rakennettiin esimerkiksi jäähdytysjärjestelmä”, toteaa arkkitehti Hanna Mattila.

Tervetuloa tutustumaan ARAn uuteen kotiin! ■

Ari Juhanila

Vesa Ijäs

Juhani Jokelainen

Eero Saastamoinen

ARAn yhteistyökumppanit toivottavat tervetulleeksi Lahteen

Muuttolaatikat on purettu, ja ARA on kotiutunut Lahteen, uusiin toimitiloihin. ARAn paikalliset yhteistyökumppanit eri aloilta toivottavat Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tervetulleeksi; yhteistyö jatkuu ja uusia toimintamuotoja on toivelistalla.

Asuntoasiainpäälikkö Ari Juhanila: Lahti mukaan kehityshankkeisiin

ARAn uusi kotiosoite on Lahti. Lahden kaupunki on luonnollisesti tyytyväinen saadessaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen alueelleen. Lahden asuntoasiainpäälikkö Ari Juhanila arvioi, että ARAn muutto Lahteen on tervetullut asia lahtelaisille.

”Valtakunnallinen ARA on nyt konkreettisen meidän vieressämme, joten yhteydenpito on helpompaa. Lahdelle on myös nyt tarjolla yleisempikin edunvalvojan rooli, sillä viemme kaikkien kuntien viestejä ARAlle. Lahtelaisten vastuu on kasvanut muuton myötä”.

”Yhteistyömme on liittynyt ARAn keskeisiin tehtäviin. Olemme kaupungin aravalainaviranomainen, joten lainoituksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä on hoidettu yhdessä”, Juhanila kertoo.

”ARAn rooli on vuosien mittaan muuttunut paljon. Vielä parikymmentä vuotta sitten ARAn edeltäjä määräsi aravaohjeistuksen tiukasti, kunat olivat eräänlaisia ARAn ”etäispesäkkeitä”. Mutta tänään toiminta on monipuolisempaa, ja

se lähtee kaupungin omista intresseistä liikkeelle. Samalla ARA on erikoistunut kehittämis- ja tutkimustyöhön”, Ari Juhanila toteaa.

Lahti on mukana yhtenä neljästä kunnasta asumisen osaamiskeskuksessa. Kun ARA ryhtyi kehittämään ja tutkimaan asumista, yhteiset tavoitteet selkiytyivät.

”Siksi olemmekin vuoden verran tutustuneet ja oppineet toisistamme, ja toivomme, että Lahden kaupunki pääsee mukaan tutkimushankkeisiin”, Juhanila toivoo.

Kehittämispäälikkö Vesa Ijäs: Erittäin merkityksellinen muutto koko seudulle

Lahden seudun asumisen osaamiskeskuksessa ARAn siirtyminen Lahteen otettiin vastaan innokkaasti. Muuton toivotaan vahvistavan edelleen Lahden roolia asumisen osaamiskeskittymänä.

Kehittämispäälikkö Vesa Ijäs kertoo, että OSKen ja ARAn varsinainen yhteistyö on alkanut syksyllä 2007.

”Osaamiskeskuksen toiminnot liittyvät asumisen ja rakentamisen kehittämiseen ja tässä tehtävässä olen yhteistyössä Lahden kaupungin kanssa osallistunut kokouksiin joissa on valmisteltu viraston siirtymistä Lahteen. Olen ollut myös kutsuttuna työryhmään, joka valmistelee vuonna 2009 ARA-vetoisina käynnistyviä kehittämishankeohjelmia. Tätä ennen ARA on tullut tutuksi 90-luvulla käytännön asuntorakentamisen kohteissa sekä arkkitehtiopintoihini liittyvissä asutosuunnittelun ja palvelurakennusten suunnittelua käsittelevissä kursseissa”, kertoo Ijäs ARA-yhteistyöstä.

Lahden seudun asumisen osaamiskeskuksessa koetaan ARAn muutto erittäin merkitykselliseksi asiaksi.

”Lahtelaisena toimijana voin todeta, että yhteistyön tekeminen sijainnin näkökulmasta helpottuu. Lahden tiede- ja yrityspuisto on osa valtakunnallista teknologia- ja osaamiskeskusverkostoa. Kehittämisen painopistealueemme ovat ympäristöteknologia, hyvinvointi ja asuminen. Toiminta suuntautuu ensisijaisesti yritystoiminnan kehittämiseen sekä yritystoiminnan toimintaedellytysten parantamiseen”, toteaa Vesa Ijäs.

”Toivon yhteistyön jatkuvan ja kehittyvän näiden teemojen kohdalla ARAn, Lahden seudun kuntien sekä Lahden tiede- ja yrityspuiston välillä kumppanuusyhteistyöksi”.

Toimitusjohtaja Juhani Jokelainen: ARAn tietotaitoa hyödyntämään

Lahden Talot Oy on kaupungin omistama vuokratyöyhtiö, joka omistaa noin 5500 asuntoa eri puolilla kaupunkia. Yhtiön toimitusjohtaja Juhani Jokelainen on tyytyväinen ARAn Lahteen muutokseen. Yhteistyön hän toivoo jatkuvan entistä antoisampana.

”Lahden Talot on tehnyt tiivistä yhteistyötä ARAn kanssa yhtiömme perustamisesta alkaen eli yli kymmenen vuoden ajan, kertoo Juhani Jokelainen”.

”Yhteistyö on liittynyt uudisrakentamisen ja perusrakentamisen rahoitukseen. ARAn uusi osoite Vesijärvenkadulla, muutaman korttelin päässä Lahden Talojen Mariankadun toimipisteestä vaikuttaa asiointiin helpouteen”. Jokelainen

arveleekin, että rahoitusyhteistyö jatkuu kuten ennenkin.

”Uskon ja toivon, että yhteistyö lisääntyy erityisesti hankkeiden ideointi- ja suunnitteluvaiheissa. ARAn asiantuntijoiden tietotaitoa voidaan hyödyntää aiempaa enemmän. Uskon, että vuorovaikutuksesta on hyötyä myös ARAlle”, toteaa Juhani Jokelainen.

Liiketoimintajohtaja Eero Saastamoinen: Ei ongelmia yhteydenpidossa

VVO on Suomen suurin valtakunnallinen asumispalvelujen tarjoaja, jolla on VVO-kotikeskus 12 eri paikkakunnalla ympäri Suomea, myös Lahdessa.

VVO:n liiketoimintajohtaja Eero Saastamoinen kertoo, että VVO:lla on ollut erittäin pitkä ja hyvä yhteistyö ARAn kanssa.

”ARA on ollut keskeisin yhteistyökumppanimme 40 vuoden ajan, jo sis kun se toimi Valtion asuntorahastona. VVO on kasvanut siinä ajassa paljon, ja kasvun yksi päätekijä on ollut ARA. Ilman nykyistä asuntopolitiikkaa VVO:ta ei olisi olemassa”, Saastamoinen toteaa.

ARAn muuttoa Lahteen hän ei näe mitenkään yhteistyötä haittaavana – elämään hyvien tietoliikennesyhteysien aikaa.

”Toisin olisi varmaan ollut 10-15 vuotta sitten, Saastamoinen epäilee”.

”Mutta toki kasvotusten tapaamiset ARAn henkilöstön kanssa varmaan vähenevät. Kuitenkin me aiomme tavata säännöllisesti, yhteistilaisuuksissa päivitetään asioita. Muut päivittävät kontaktit suoritetaan puhelimen ja sähköpostin avulla. Toivon tietysti myös ARAlaisilta aktiivisuutta yhteydenpidossa”. ■

ARAn muuttaessa kesällä 2008 Lahteen, mullistui Kirsi Laakson elämä täysin: ikänsä pääkaupunkiseudulla elänyt nainen muutti kerrostalokodista Lahteen omakotitaloon. Hän on innoissaan Lahden monipuolisista harrastusmahdollisuuksista.

Tieto ARAn siirrosta Lahteen tuli syksyllä 2005 Kirsilte, kuten muillekin aralaisille, suurena yllätyksenä. Noin vuosi muuttotiedon jälkeen Kirsi Laakso ryhtyi perheensä kanssa miettimään, olisiko järkevää muuttaa Lahteen. Pohdinnoissa olivat myös radanvarsipaikkakunnat.

”Silloin kuitenkin ajattelin, että pääkaupunkiseudulla asuvat tytär ja kaikki kaverit, joten kallistuimme Helsinkiin jäämisen kannalle. Myös miehen työmatka painoi puntarissa. Päädyttiin siihen, että katsotaan ensimmäinen vuosi, miten elämä sujuu Helsingin ja Lahden väliä matkatessa.”

Lahdessa kolahti

Mutta moni asia muuttui seuraavan vuoden kuluessa ja talvella 2008 muuttoajatus nousi uudelleen esille.

Lahteen muuton myötä Kirsin uusin aluevaltaus on puutarhan suunnittelu ja hoito. Lahden kauppatorilta löytyy monenväristä materiaalia.

Muutto Lahteen on jännittävä mahdollisuus

Keväällä 2008 Kirsi ja Veijo kiertelivät katsoomassa radanvarressa myytävänä olleita taloja. Järvenpäästä löytyi mieluisa talo ja oli täparällä, ettei kauppooja jo tehty. Sitten kuitenkin Lahdessa kolahti. ”Lahdesta löytyi se unelmien talo. Hinta oli sama kuin Järvenpään kohteella, mutta talo oli upouusi ja tasokkaampi”, Kirsi kertoo. Kesäkuussa muuttokuorma suuntasi veneineen kaikkineen kohti Lahtea.

Vaakakupin kallistumiseen Lahden hyväksi vaikuttivat myös Lahden hyvät harrastusmahdollisuudet. Talvella perheessä hiihdetään ja lasketellaan, kesällä golfataan ja purjehditaan. Purjevene suuntaa Vesijärveltä pitkin Päijännettä sisämaan seikkailuihin. Puutarhan suunnittelu ja hoitaminen ovat myös uusi mielenkiintoinen aluevaltaus kerrostalossa asuneille.

Onneksi työkaverit säilyvät

Nyt kun uudessa kodissa on tilaa, toivoo Kirsi uuteen kotiinsa yökyläläisiä pääkaupunkiseudulta. Erityisesti sinne odotetaan muutaman kuukauden ikäistä ensimmäistä lapsenlasta ja tyttären perhettä. ”Lapselle on Lahdessa perinteinen mummola puutarhoineen. Olen sanonut, että hoitoon saa tulla”, iloitsee Kirsi uudesta elämäntilanteestaan.

Kirsin noin viiden kilometrin työmatka Lahden keskustaan taittuu polkupyörällä aina kun se on mahdollista.

”On jännittävää muuttaa uudelle paikkakunnalle. Olen asunut koko elämäni pääkaupunkiseudulla. Nyt on uusi asuinympäristö, uudet naapurit, uusi työpaikka – mutta onneksi jotain säilyy, vanhat työkaverit”, Kirsi tuumii. ■

Pohjoismaiden ensimmäinen
matalaenergiakerrostalo
nousee Kymen rannalle

Mika
Airaksela

Energiapihien talojen buumi alkaa

Asuminen kuluttaa noin 40 prosenttia kaikesta energiasta. Asuminen tuottaa noin 30 prosenttia kasvihuonepäästöistä. Siinä on vaikea rakentamisen yhtälö, johon ratkaisu saattaa löytyä Heinolasta, Telakkatieltä.

Telakkatiellä anturat on valettu. Maatyön jäljet näkyvät vielä penkereillä ja valleilla tontin nurkalla. Rakentajat ovat ryhtyneet asennustöihin – urakka on sujunut aikataulun mukaan. Vuoden 2008 syksyllä juhlistetaan pohjoismaiden ensimmäisen matalaenergiakerrostalon harjannostajaisia.

Energiapihien talojen odotetaan yleistyvän nopeasti lähivuosina. Pientaloja on jo noussut monelle tontille, vaikkakin energiatehokkaan uudisasunnon hankkiminen on vielä rakentajalle hankalaa.

Öljyn ja energian hinnannousun aikoina energiansäästö on noussut myyntivaltiksi. Yritykset alkavat olla innokkaita tekemään jopa ekotehokkaampia taloja kuin mitä määräykset edellyttäisivät. Useat rakennusliikkeet ovat ilmoittaneet ryhtyvänsä rakentamaan lähivuosina pelkästään energiapihejä taloja.

Pitkän prosessin tulos

Pieni heinolalainen rakennusliike on ottanut suuremmiltaan etuotteen ennakkoluulottomalla kehitystyöllään. Ensimmäiset ajatukset energiatehokkuudesta asetettiin Rakennusliike Reposen työpöydälle jo vuosituhatien alussa.

”Olemme olleet kehittämässä uusia talo- ja rakennusteknisiä matalaenergiatuotteita yhdessä innovatiivisten rakennustarvikeyritysten kanssa”, kertoo toimitusjohtaja Mika Airaksela.

”Tärkeimpiä innovaatioitamme ovat uuden sukupolven huoneistokohtainen ilmanvaihtolämmitysjärjestelmä, matalaenergiabetonituotteet sekä matalaenergiakkinat.”

Yleistyessään matalaenergiakerrostalolla on kansantaloudellista merkitystä: ”MERAREPO-NEN on energiatehokas kerrostalojärjestelmä, joka noudattaa kestävä kehityksen periaatteita. Järjestelmä takaa korkealuokkaisen sisäilmaston ja edullisen elinkaaren.”

Hukkalämpö lämmittää

Matalaenergiatalon tunnistaa ensimmäiseksi siitä, että huoneissa ei ole lämpöpattereita. Koti lämpiää ihmisistä ja kodin laitteista syntyvästä lämmöstä sekä ilmanvaihtoon liitetystä lämmöntalteenotosta. Hukkalämpö lämmittää. Ulkopuolista lämmönlähdettä ei kaivata kuin parina pakkaskuukautena vuodessa.

Ikkunat päästävät auringon matalalla ollessa hieman lämpöä sisään, vaikka kesäaikaan ne

”KEHITYS ETENEE VÄISTÄMÄTTÄ KOHTI MATALAENERGIARAKENTAMISTA.”

pidättävät suurimman osan auringonpaahteesta ulkopuolella.

Koska matalaenergiatalo on rakennettu tiiviiksi, lämmöntarve pienenee. Säästöt otetaan sieltä, missä energian tuhlaus on suurinta: ikkunoista, vuotokohdista, ilmanvaihdosta sekä ulkoseinistä ja ylä- ja alapohjista.

70 prosentin energiasäästö

Matalaenergiakerrostalon järjestelmä muodostaa asuinkokonaisuuden, jossa on hyvin lämmöneristävä vaippa; seinärakenteet, ikkunat ja ovet. Kokonaisuuteen kuuluvat myös eri talotekniset ratkaisut, kuten esim. ilmanvaihtolämmitys, jossa on tehokas lämmön talteenotto.

Matalaenergiarakentamisen etuna on elin-

kaariedullisuus. Huolellisesti energiatehokkaaksi luotu rakennus on erittäin edullinen, kun huomioidaan rakentamisvaihe ja käytönaikaiset kustannukset.

”Kehitys etenee väistämättä kohti matalaenergiarakentamista, johtuen muun muassa energian hinnan noususta ja sen saatavuudesta sekä eri kansainvälisistä sopimuksista”, sanoo Mika Airaksela.

Rakennusliike Reposen kehitystyön pilottikohde rakennettiin Espoon Leppävaaraan vuonna 2005.

Mika Airaksela kertoo, että pilottikohteen palaute on ollut erittäin positiivista.

”VTI tutki asunnon energiankulutusta muun muassa 80 mittausanturilla ja tulokseksi tuli, että lämmityskustannuksissa saadaan huikea 70 prosentin säästö.”

Espooseen jatkoa

Heinolaan rakenteilla olevaan matalaenergiakerrostaloon tulee 31 vuokra-asuntoa Alkuasunnot Oy:n rakennuttamana. Suunnitteilla on jo Espoon Suurpeltoon nouseva matalaenergiakerrostalo yhteistyössä VVO:n kanssa. Molemmat kohteet ovat ARAn tukemia.

”Suomi on luvannut EU:lle vähentää energiankulutustaan. Rakennukset vastaavat 40 prosentista maamme energiankulutuksesta. Liikenteen osuus on vain 16 %”, vertaa Mika Airaksela.

”Tämän hetken normaaliin kerrostalorakentamisen varrattuna matalaenergiatalo säästää lämmitysenergiaa 70 prosenttia. Rakentamiskustannukset ovat vain pari prosenttia normitalon kustannuksia enemmän. Matalaenergiatalo on maksettu takaisin viidessä, seitsemässä vuodessa”, Mika Airaksela laskee.

ENERGIAPIHEJÄ TALOTERMEJÄ

Matalaenergiatalo

lämmitysenergiankulutus on vähintään 50 % pienempi kuin vähimmäisvaatimukset täyttävän ns. normitalon.

Passiivitalo

määritellään tilojen lämmitysenergian tarpeen (20–30 kWh/m²), primäärienergian kokonaistarpeen (130–140 kWh/m²) ja rakennuksen ulkovaipan ilmanpitävyyden perusteella.

Nollaenergiatalo

tuottaa energiaa yhtä paljon kuin kuluttaa.

Energiapositiivinen talo

tuottaa uusiutuviin energianlähteisiin perustuvaa energiaa yli oman tarpeen.

Energiaomavarainen talo

on riippumaton energainfrastruktuurista, tuottaa kaiken tarvitsemansa primäärienergian.

”MATALAENERGIATALO SÄÄSTÄÄ LÄMMITYS-
ENERGIAA 70 PROSENTTIA. RAKENTAMISKUSTAN-
NUKSET OVAT VAIN PARI PROSENTTIA NORMI-
TALON KUSTANNUKSIA ENEMMÄN.”

Määräykset ohjaamaan

Mielikuva siitä, että Suomi on energiatehokkaan rakentamisen kärkimaa, on rapistunut. Nyt Suomi haluaa olla matalaenergiarakentamisen mallimaa. Siihen on vielä matkaa; energiatehokas rakentaminen on vasta pääsemässä Suomessa vauhtiin. Muualla ollaan jo pidemmällä. Esimerkiksi Saksassa normeja on tiukennettu tasaisesti 1980-luvulta lähtien ja siellä on rakennettu jo tuhansia matalaenergia- ja passiivitaloja.

Suomessa energiamääräyksiin odotetaan tiukennusta ja ohjausta energiatehokkaampaan rakentamiseen. Vuonna 2010 rakennusmääräykset tiukentuvat; tosin esityksiä on siitä, että energiatehokkuusmääräyksiä tiukennetaan jo puolentoista vuoden päästä 30-40 prosenttia ja neljän vuoden päästä 10-20 prosenttia lisää. ■

TEKSTI: JARMO LINDÉN, JOHTAJA, ARA KUVA: HELENA BERG

Erityisryhmille lisää tukea – hankkeissa kova karsinta

ARA sai vuonna 2005 käyttöönsä uuden investointiavustuksen – viralliselta nimeltään avustus erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi. Valtion tukeman asuntotuotannon päämuodoksi on viime vuosina noussut erityisryhmien asunnot.

Asuntopolitiikan huomio on suuntautunut aiempaa enemmän niihin ryhmiin, jotka eivät asuntomarkkinoilta löydä tyydyttävää ratkaisua asumistarpeisiinsa. Vanhusväestön tehostetun palveluasumisen tarve lisääntyy voimakkaasti tulevina vuosina. Tavoitteena on myös korvata kehitysvammaisten laitoshoido itsenäisellä asumisella. Pitkäaikaisasunnottomuutta ollaan tosissaan puolittamassa kuluvalla hallituskaudella.

Vakautta avustustoimintaan

Edellytykset tukien antamiseen paranivat tänä vuonna olennaisesti. Valtion vuoden 2008 talousarviossa vuotuinen avustusvaltuus nousi 45 miljoonasta 85 miljoonaan euroon. Valtionvarainvaliokunta korosti budjettimietinnössään joulukuussa 2007, ”että hankkeiden priorisointi on erittäin vaikea, jopa kohtuuton, tehtävä, koska jokaisessa hakemuksessa on kyse erityisryhmän tarpeesta.” Valtiovarainvaliokunta perusteli valtuuden korotusta erityisesti vanhusten palveluasumisella, kehitysvammaisten asumisen rakennemuutoksella

sekä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisella.

ARAn avustustoimintaan tuo vakautta hallituksen helmikuinen päätös asuntopoliittisesta toimenpideohjelmasta, jossa valtioneuvosto sitoutui osoittamaan erityisryhmäavustuksiin 85 miljoonaa euroa vuodessa eli yhteensä 340 miljoonaa euroa neljässä vuodessa.

Kasvaviin tarpeisiin nähden olisi kuitenkin toivottavaa, että tätä kaikkein sosiaalisinta asuntotuotantoa voitaisiin jatkossa avustaa vieläkin enemmän. Eduskunta hyväksyi kesäkuussa lakimuutoksen, jolla mm. vammaisasuntojen tuki nostettiin enimmillään 40 %:iin. Samalla luotiin uusi IV tukiluokka pitkäaikaisasunnottomuus-hankkeille. Ympäristövaliokunta korosti lakimietinnössään, ”että investointivaltuuden riittävyyttä tulee seurata ja arvioida sen korotustarvetta seuraavan valtioneuvoston käsittelyn yhteydessä.”

Tänä vuonna ARA siirtyi suuren kiinnostuksen vuoksi kiinteään investointiavustusten hakuikaan. Suosioon vaikuttaa osaltaan se, että aiemmin palveluasuntoja tukenut Raha-automaattiyhdistys (RAY) on palveluiden kilpailutukseen liittyvistä syistä kokonaan luopunut uusien palveluasunto-

ARA tukee erityisryhmien asumista. Kuvassa Asu-
mispalvelusäätiö
ASPAn rakennut-
tama ja ylläpitämä
aivovammaisten
palvelukeskus, joka
otettiin käyttöön
keväällä 2008.

jen ja niihin liittyvien tilojen avustamisesta.

Monimuotoisia hankkeita aiempaa enemmän

Tammikuussa ARA:ta haettiin noin 185 miljoonaa euroa investointiavustusta ja noin 650 miljoonaa euroa korkotukilainoja. Yhteensä rahoitusta haluttiin noin 7400 erityisryhmäasuntoa varten. Lähes puolet haetuista asunnoista oli tarkoitettu ikäihmisille ja vanhuksille (48 %). Seuraavaksi eniten tukea haettiin opiskelija-asunnoille (22 %). Pienempi määrä kohdistui eri vammaisryhmille (11 %) ja nuorisoasuntoihin (9 %).

Mielenterveyskuntoutujien asuntoja oli haussa mukana 2 % ja muihin käyttötarkoituksiin 8 %. Vahvistuva piirre on, että yhä useammassa uustuotantohankkeessa on enemmän kuin yksi käyttäjäryhmä, monimuotoisimmissa hankkeissa on jopa 7-8 eri käyttäjäryhmää. Näihin hankkeisiin sisältyy myös tavallisia vuokra-asuntoja.

ARAN hankevalinta perustuu lainsäädäntöön, valtion talousarvioon, korkotukivaltuuden käyttösuunnitelmaan, ympäristöministeriön ohjauskirjeeseen ja ARAn tulossopimukseen ympäristöministeriön kanssa. Hallituksen asuntopoliittikan linja täsmentyi, kun valtioneuvosto teki 14.2.2008 kolme periaatepäätöstä 1) asuntopoliittisesta toimenpideohjelmasta, 2) Helsingin seudun aiesopimuksesta sekä 3) pitkäaikaisasunnottomuuden

vähentämisohjelmasta. Myös nämä linjaukset vaikuttavat ARAn hankevalintaan

Heikoimmassa asemassa olevat ryhmät etusijalla

ARAN tehtävä on suunnata erityisryhmien asuminen tuki kaikkein heikoimmassa taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa oleville ryhmille, kuten pitkäaikaisasunnottomille, mielenterveyskuntoutujille, kehitysvammaisille ja dementikoille.

Valtion ja Helsingin seudun aiesopimuksen mukaan ”erityisryhmille rakennettavien asuntojen tuotantoedellytyksiä turvataan lisäämällä avustuksia tuntuvasti vuosina 2008–2011 ja painottamalla lisäystä aiesopimukseen sitoutuneisiin kuntiin”. Käyttösuunnitelman mukaan erityisryhmille tarkoitettuja asuntoja voidaan rakentaa myös muualle kuin suurimpiin kasvukeskuksiin, kunhan asunnoille on pitkäaikaista tarvetta.

Ympäristöministeriön ohjauskirjeen mukaisesti nuorisoasuntojen tukiprosentteja on arvioitu uudella tavalla: suurempaa avustusta myönnetään vain niiden asuntojen laskennalliseen kustannusosuuteen, joita on tarkoitus käyttää erityisinä tukiasuntoina. Myös avustuksensaajien kelpoisuuteen on kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota. Korkotukilainoituskelpoisuuden kriteerien lisäksi tuensaajalla on oltava sekä rahoitushetkellä että

pitkällä aikavälillä valmius vastata vaativista erityisasumiskohteista.

Riittävä kyky tuottaa ja ylläpitää erityisasuntoja

ARA asetti kuntien puoltamat, toteuttamiskelpoiset hankkeet etusijajärjestykseen. Siihen vaikuttivat painotettavat käyttäjäryhmät ja alueellinen jakautuma. Etusijalle asetettiin kunnat ja sellaiset muut yhteisöt, joilla arvioidaan olevan riittävä kyky tuottaa ja ylläpitää erityisasuntoja pitkällä aikavälillä taloudellisesti kestäväällä tavalla. Etusijajärjestystä pohdittaessa on johdonmukaisesti suosittu urakkakilpailukohteita. Myös hankkeiden aloitusvalmius vaikutti suuresti valintaan.

Ehdollisia avustusvarauksia voitiin huhtikuussa myöntää 83 hankkeelle noin 80 miljoonaa euroa eli noin 3000 asunnolle, joista noin puolet suuntautuu vanhus- ja vammaisväestölle. Avustusvarauksia näille hankkeille osoitettiin kuitenkin lähes 60 miljoonaa euroa eli 75 % jaetusta määrästä. Hankevalinta painottuu vahvasti tehostettuun palveluasumiseen. Kuntayhteisöjen osuus ehdollisista avustusvarauksista on 42,6 miljoonaa euroa (53 %).

Valtioneuvosto teki 14.2.2008 periaatepäätöksen pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmasta. ARAn hankevalintaan otettiin mukaan kaikki kaupunkien esittämät toteuttamiskelpoiset hankkeet, jotka ovat alkamassa vuonna 2008. ARA on sitoutunut edistämään kaupunkien kanssa solmittujen aiesopimusten mukaisesti asunnottomuusohjelmaa koko vaalikauden.

Kasvukeskuseudut saivat avustusvarauksia noin 60 miljoonaa euroa, mikä mahdollistaa 2700 asunnon rakentamisen tai korjaamisen. Muun Suomen osalle jää varauksia noin 20 miljoonaa euroa, mikä mahdollistaa 624 asunnon rakentamisen tai korjaamisen. Helsingin seudun aiesopimuskuntiin avustusvarauksia tehtiin noin 35,5 miljoonaa euroa eli 44,3 % koko esityksestä. Asuntoja varauksilla voitaisiin rakentaa aiesopimusalueelle 1106 ja perusparantaa 586 eli yhteensä 1692 asuntoa.

Seuraava haku jo syksyllä

ARA aikaistaa osana hankeprosessinsa uudistamista vuoden 2009 hankehakua. **Seuraava hankehaku päättyy jo 14.11.2008**, jolloin kuntien on viimeistään toimitettava puoltamansa hankeesitykset ARAan. Uusi hakuaika antaa ARA:lle enemmän aikaa hankevalinnan valmisteluun. Lisäksi vuoden 2009 varaukset voidaan tehdä noin kuukautta aikaisemmin. Tämä on myös rakentamisen aikataulujen kannalta eduksi. ■

kevään 2008 ehdolliset avustusvaraukset käyttäjärhmittäin

Kohderyhmä	Asuntomäärä	Avustusvaraus
Vanhusväestöhankkeet	904 asuntoa	31,6 M€
Tästä muistihäiriöiset	377 asuntoa	12,2 M€
Opiskelijahankkeet	910 asuntoa	4,0 M€
Vammaisväestöhankkeet	549 asuntoa	27,0 M€
Tästä kehitysvammaiset	395 asuntoa	16,7 M€
Nuorisoasunnot	269 asuntoa	4,3 M€
Mielenterveyskuntoutujat	185 asuntoa	7,4 M€
Päihdeongelmaiset	113 asuntoa	3,3 M€
Muut tuettavat asunnot	124 asuntoa	2,4 M€
Vuokra-asuminen	304 asuntoa	– M€
Yhteensä	3358 asuntoa	80,0 M€

Hankekäsittely uudistuu

ARA uudistaa hankekäsittelyään. Uudistus muuttaa toimintoja hankekäsittelyssä aina tietojärjestelmiin saakka. Tavoitteena on, että toiminta nopeutuu, selkeytyy ja luo entistä paremmat lähtökohdat toiminnan seurannalle, ohjaukselle sekä asiakas-palvelulle. Uudistus on kokonaisuudessaan valmis kesäkuun lopussa 2009.

ARA:n uudistumisen ja koko toimintaympäristön muuttumisen myötä ARA reivaa toimintatapojaan, myös hankekäsittelyä. Hankekäsittelyyn sisältyvät kaikki ne ARAn toimeenpanotehtävät, jotka liittyvät lainoin ja avustuksien tuettavien hankkeiden valintaan sekä lainojen ja avustusten myöntämiseen näille hankkeille.

Toimintaympäristö muuttuu – samoin ARA

Nykyinen hankeprosessi syntyi ja muotoutui Valtion asuntorahaston toiminnan aikana, jolloin mm. viraston keskeinen tehtävä oli hankkeiden rahoittaminen arava- tai korkotukilainoin. Kohteet olivat pääsääntöisesti tavanomaisia asuntoja, lainoitettavia hankkeita oli vuosittain runsaasti: 1990-luvun puolessa välissä tuettaviin kohteisiin valmistui vuosittain 15 000-18 000 asuntoa. Lisäksi suuri osa kohteista toteutettiin perinteisin rakennuttamis- ja urakointitavoin sisältäen kilpailuun perustuvan urakoitsijavalinnan. Erityiskohteissa palvelutilojen rahoittamisesta vastasi Raha-automaattiyhdistys RAY.

Nyt tilanne on hyvin toisenlainen. Uuden ARAn keskeisenä tehtävänä tukien myöntämiseen liittyvien toimeenpanotehtävien ohella on mm. kehittää valtion tukemaa asuntojen rakentamista ja korjaamista sekä edistää asumiseen liittyvää kehittämistoimintaa. Hankekäsittelyn henkilöstö-

resursseja on suunnattava enenevästi kehittämis-toimintaan.

Toisaalta lainoitettavia ja avustettavia hankkeita on rajallinen määrä, mutta sisällöltään investointiavustusta saavat hankkeet ovat mutkikkaampia kuin aiemmin. Uusia tukimuotoja on kehitetty ja kehitetään, samalla tukia kohdennetaan uudella tavalla. Tuettaville hankkeille kohdistetaan asunto- ja ympäristöpoliittisista lähtökohdista uusia odotuksia ja vaatimuksia. Näitä ovat esimerkiksi kohteiden kustannustehokkuus, muuntojoustavuus, energiatehokkuus ja esteettömyys sekä se, miten ja missä määrin hyödynnetään uusiutuvia energiamuotoja. Lisäksi rakennuttaja- ja urakoitsijatahot ovat kehitelleet uusia toteutustapoja uusien asiakirjamalleineen, joita osin on jo alettu soveltaa asuntotuotannossa.

Tehokkaampaa toimintaa, parempaa palvelua

Vuosien kuluessa nykyinen hankekäsittelyprosessi ohjeistoituneen, lomakkeineen ja menettelytapoituneen on mm. lukuisten rahoitukseen liittyneiden muutosten sekä uusien tietotarpeiden seurauksena muovautunut sellaiseksi, ettei se kaikilta osin enää palvele parhaalla mahdollisella tavalla.

Hankekäsittelyprosessia uudistetaan seuraavin tavoittein:

- hankekäsittely tehostuu niin, että saadaan

enemmän aikaan vähemmässä ajassa ja vähemmän resurssein

- hankkeet tulevat käsittelyyn oikea-aikaisesti, oikein ja täydellisesti laadituin asiakirjoin
- hankeohjauksen painopiste on selkeästi hankekäsittelyn alkuvaiheessa
- hankekäsittelyvaiheet ovat päätöskriteereineen selkeitä
- määrärahojen käytön seuranta on reaaliaikaista
- lainatietotietojärjestelmä on käyttäjälähtöinen ja selkeä palvellen samalla sekä johdon että hankekäsittelijöiden tiedon tarpeita.

Työtä toteuttamaan ARAn ylijohtaja Hannu Rossilahti asetti työryhmän, jonka puheenjohtajana on artikkelin kirjoittaja, sihteereinä Heli Huuhka ja Erkki Asikainen. Työtä ohjaavat ja valvovat Hannu Rossilahden johdolla Jarmo Lindén sekä Markku Aho.

Tavoitteena on, että hankeprosessin uudistaminen prosessikuvauksineen, uusine lomakkeineen, ohjeineen, hankkeiden hyväksymiskriteereineen, raportointimuotoineen ja -sisältöineen sekä ATK-työkaluineen on kokonaisuudessaan valmis 30.6.2009. ■

Kehitysvammaisten asumisen hankkeita pohdittiin 19.5. pidetyssä workshopissa.

Työpajoista oppia puolin ja toisin

Keväällä 2008 pidettiin ARAssa viisi työpajaa, joiden tarkoituksena oli luoda ja kehittää hankekäsittelyprosessia. Työpajoissa vaihdettiin ajatuksia ja kokemuksia erityisryhmien asumishankkeista ja päivitettiin käytäntöjä.

”Parhaimmillaan työpajoissa oppivat kaikki osapuolet, myös ARA saa asiakkailta hyödyllisiä vinkkejä toiminnan kehittämiseen”, kehittämisjohtaja Alpo Uski sanoo.

”Asiakkailta saadun palautteen mukaan työpajoja pidettiin hyödyllisinä ja käytännön toivottiin jatkuvan”, Alpo Uski kertoo. Mutta kehittämistäkin toiminnassa vielä on.

Asuntomarkkinaryhmä kesäkuussa 2008 Pasilan tilojen kattoterassilla: Virpi Tiitinen (vas.), Ari Laine, Pekka Pelvas ja Marja-Leena Ikonen.

Asuntomarkkinaryhmä kokoaa ja tuottaa uutta tietoa

Asuntomarkkinaryhmä toimii Asumisen toimialalla. Ryhmää johtaa kehittämisspäällikkö Ari Laine. Ryhmän tavoitteena on tuottaa asuntomarkkinatietoa ARAn ja ympäristöministeriön päätöksentekoon ja muualle valtiollahintoon, jossa tarvitaan asumiseen ja rakentamiseen liittyvää puolueetonta tietoa.

Kevään 2008 kuluessa ryhmästä on jäänyt Olavi Lehtinen eläkkeelle ja yksi henkilö siirtyi toisen työnantajan palvelukseen. Nyt ryhmän vahvuus on neljä henkilöä, Laineen lisäksi erikoissuunnittelija Virpi Tiitinen, suunnittelija Pekka Pelvas ja toimistos sihteeri Marja-Leena Ikonen.

”Uusia työntekijöitä emme saa poistuneiden tilalle, joten toimintamme on tiivistynyt”, Ari Laine kertoo.

Keskeiset tehtävät

- ARAn kiinteistöjärjestelmä ARAKIREn ylläpito ja kehittäminen Valtiokonttorin kanssa. Erityisen tärkeää tässä työssä on ylläpitää ARAKIREn yhteydet koko asuntokannan käsittävään Rakennus- ja huoneistorekisteriin rakennustunnuksen kautta. Tässä työssä on ollut mukana myös Suomen

ympäristökeskus. Tietokanta sisältää vuodesta 1949 arava- ja korkotukilainaa saaneet vuokra- ja asumisoikeusasunnot. Rakennustunnuksen avulla mahdollisuuden ARA-asuntokantaa ja asukkaita koskeviin monipuolisiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Tunnuksen avulla päästään myös sijoittamaan ja seuraamaan ARA-asuntokantaa kartalla.

- Asuntomarkkinakyselyt ja muu asuntomarkkinaseuranta. Vuosittain tehdään kysely kunnille ja suurimmille yleishyödyllisille yhteisöille asuntomarkkinatilanteesta ja analysoidaan aineisto (mm. vuokra-asuntojen kysyntätilanne, vuokrataaso, asukasvaihtuvuus, tyhjät asunnot väestöltään vähenevissä kunnissa, asunnottomuuden kehitys ja erityisryhmien asuntotarpeet). Syksyllä 2008 otetaan käyttöön sähköinen verkkopohjainen lomake kuntakyselyn tekemiseen.

- Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen on mukana hallitusohjelmassa. Ryhmä seuraa ja raportoi ohjelman toteutumista. Seurantaan varten ARAn verkkopalveluun perustetaan pitkäaikaisasunnottomuuden teemasivusto.

- Raportteja ja selvityksiä tuotetaan ARAn verkkosivuille sidosryhmien tietotarpeisiin. Tavoitteena on ylläpitää ARAn toimintaa koskevaa riittävää tilastotiedon tarjontaa. Tilastotietoa tuote-

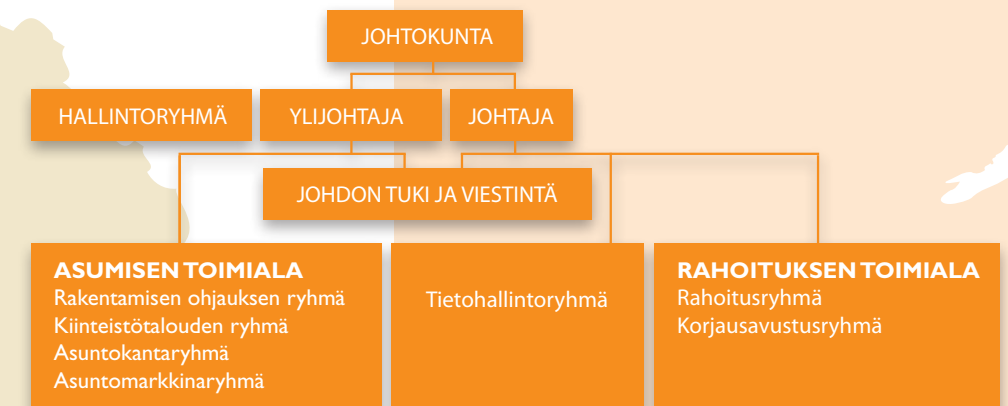
taan rakentamisen hinnasta, aloitetusta ARA-tuotannosta ja perusparantamisesta sekä tilastollisia selvityksiä ARA-tuotannosta.

- Ryhmä tuottaa tiedot Tilastokeskuksen Asumisen ja rakentamisen vuosikirjan osioon Sosiaalinen asuminen.

- ALTIKA-tietokannan kehittäminen yhteistyössä ympäristöministeriön ja Tilastokeskuksen kanssa. Altika on kuntakohtainen tietokanta, josta löytyy runsaasti asumista ja siihen liittyvää tilastotietoa. Tietokannan ARAn tilastoja koskeva osuus avataan syksyllä vapaasti kaikille käyttäjille Tilastokeskuksen STATFIN tietokantaan.

- Ryhmä on mukana rakentamassa tiivistyvää yhteistyötä ympäristöministeriön kanssa tietotutotannossa, suunnitteilla mm. Asumisen tietokanta. Koko valtionhallinnossa on tavoitteena, että eri rekisterit keskustelisivat toistensa kanssa.

Asuntomarkkinaryhmän tietotutotanto löytyy aina tuoreeltaan ARAn verkkosivuilta (www.ara.fi). ■

ARAn organisaatio uusiksi

ARAn uusi organisaatio käynnistyi 1.2.2008. ARA jakaantuu kahteen toimialaan, rahoitukseen ja asumiseen, joiden alla toimii kuusi ryhmää. Lisäksi ovat hallintoryhmä ja tietohallinto sekä johdon tuki ja viestintä. ARAn toimintaa ohjaa valtioneuvoston asettama johtokunta.

Kehittäminen koko organisaation toimintatavaksi

”Toiminnan jako kahteen keskeiseen toimialaan on jäsentänyt ja selvittänyt viraston toimintaa. Vanhojen yksikköjen raja-aidat eivät ole esteenä yhteistyölle viraston sisällä eikä ulospäinkään”, ylijohtaja Hannu Rossilahti arvioi.

Rossilahden mukaan suurimpina lähiajan haasteina on vakiinnuttaa kehittäminen koko organisaation läpimeneväksi toimintatavaksi, turvata jatkuvuus muutosten keskellä samalla kun eläköitymisestä johtuva vaihtuvuus lisääntyy. On myös tärkeää rekrytoida viraston kehittämisen kannalta oikeanlaista uutta väkeä. Myös toiminnan käynnistäminen Lahdessa on virastolle haasteellinen ponnistus.

ARAn organisaatio, tehtävät ja henkilöstö löytyvät ARAn verkkosivuilla ara.fi / ARA esittäytyy ja ara.fi / yhteystiedot.

***Vuoden
huipputapahtuma!
ARA-päivä
13.1.2009***

*paikka: Sibeliustalo, Lahti
Teema: energiatehokkuus*

